

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission toimintakertomus 2021

Torneträsk juhannusviikolla. Kuva: Simja Lempinen

SUOMALAIS-RUOTSALAINEN
RAJAJOKIKOMISSIO

*Tuntureilta merelle
Från fjällen till havet*

Sisällysluettelo:

Johdanto	3
Jäsenet ja pysyvät asiantuntijat	4
Komission kokoukset	4
Yhteistyö sidosryhmien kanssa	9
Vuoden 2021 kokoukset ja tapahtumat	10
Rajajokikomission lausunnot	11
Viestintä ja tiedotteet	22
Rajajokikomission mediaseuranta	24

Johdanto

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission 11.toimintavuoteen vaikuttivat edelleen koronapandemian aiheuttamat rajoitukset ja suositukset. Tapahtumia tai fyysisiä kokouksia voitiin pitää tai niihin osallistua vasta syyskaudella. Komissio pystyi tekemään kaksi opintomatkaa: päivän vierailun Pajalassa Kaunis Ironin kaivoksella ja lokakuussa yhdistetyn kokous- ja opintomatkan Älvkarlebyhyn, jossa kuultiin myös monta esitystä Dal-joen kalastukseen ja kalastusmatkailuun liittyen. Vuoden viimeinen kokous pidettiin Luulajassa Norrbottenin lääninhallituksessa. Kanslian sihteeri osallistui komission omien kokousten lisäksi myös viranomaisten järjestämiin Skype- tai Teams-kokouksiin. Lausuntoja komissio laati 13 kappaletta. Näistä lähes puolet liittyi vesistöalueelle suunniteltuihin kaivoksiin tai jo toimiviin kaivoksiin.

Myös Tornionjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma 2022-2027 ja tulvariskien hallintasuunnitelma 2022-2027 olivat lausuttavana toimintavuonna 2021.

Tornionjoen lohikantaa aiemmin vaivanneet kalataudit tai -kuolemat vähenivät ja lohennousukin oli ennätyskorkealla Luonnonvarakeskuksen lohilaskurin mukaan.

Rajajokikomission kansliahenkilöstö: Camilla Ahlstrand, Virve Sallialmi ja Simja Lempinen.

Komission jäsenet 2021

Toimintakertomusvuonna 2021 komission jäsenet olivat:

Johan Antti, puheenjohtaja vuonna 2021,
varajäsen Eva Sundin

Timo Jokelainen, varapuheenjohtaja 2021,
varajäsen Pekka Räinen
Marika Kylmämaa,
varajäsenet Kalervo Aska ja Eugen Parviainen
Elli-Maria Kultima,
varajäsenet Aino Hyöppinen ja Matti Myllykangas
Pia Hulkoff, varajäsen Brynolf Tjärner
Bengt Niska, varajäsen Birgitta Isaksson

Vuonna 2021 komission kansliassa oli henkilömuutoksia. Diplomi-insinööri Simja Lempinen sijaisti Virve Sallisalmia komission sihteerinä toukokuun loppuun saakka, jolloin Sallisalmi palasi sihteerin tehtävään. Kesäkuun ja

marraskuun välisen ajan kansliassa oli kolme henkilöä työsuhteessa yhtä aikaa, koska Lempinen jatkoi kansliassa vesi- ja ympäristöinsinöörinä (komissio saa johtosääntön 2§ mukaan käyttää myös muuta henkilökuntaa). Marraskuussa Lempinen valittiin jatkamaan komission vs.sihteerinä. Avustavana sihteerinä kansliassa jatkoi Camilla Ahlstrand.

Suomi nimitti 17.maaliskuuta 2021 kaksi pysyvää asiantuntijaa komissiolle. He ovat filosofian tohtori Maare Marttila ja oikeustieteen tohtori Matti Hepola. Ruotsin puolen pysyvänä asiantuntijana jatkoi Andreas Broman Norrbottenin lääninhallituksesta.

22.12.2021 Ruotsi nimitti Johan Antin ja hänen varajäsenensä Eva Sundinin jatkamaan rajajokikomissiossa 31.12.2023 saakka.

Komission kokoukset

Vuonna 2021 komissiolla oli seitsemän varsinaista omaa kokousta. Näistä vain lokakuun ja joulukuun kokoukset olivat tavallisia kokouksia, joissa tavattiin kasvatustien. Muut kokoukset pidettiin etäyhteydellä (Teams-yhteys).

Kokouspäivämäärät olivat 5.2.2021, 26.2.2021, 16.4.2021, 8.6.2021, 20.8.2021, 12.10.2021 ja 14.12.2021. Vuoden ensimmäinen kokous on yleensä tammikuun lopussa, koska tilintarkastus- ja toimintakertomus tulee laatia ennen 1.helmikuuta rajajokisopimuksen ohjesääntö 7 § mukaan. Kanslia pyysi ministeriöiltä lisäaikaa ja molemmat osapuolet hyväksyivät tammikuuta myöhemmän kokouspäivän eli 5.2.2021.

Vuoden kahteen ensimmäiseen kokoukseen kutsuttiin vain varsinaiset jäsenet mutta kaikkiin muihin kokouksiin tämän jälkeen kutsuttiin myös komission varajäsenet.

Vuoden 1. kokous 5.2.2021

Kokous pidettiin Teams-yhteydellä

Varapuheenjohtaja Jokelainen avasi kokouksen, koska komission puheenjohtaja Johan Antti ei voinut osallistua kokoukseen. Todettiin, ettei kokous ollut päätösvaltainen, koska myöskään Antin varajäsen ei osallistunut kokoukseen.

Keskusteltiin varajäsenten osallistumisesta kokouksiin. Todettiin, että asia otetaan seuraavassa kokouksessa esille. Viime vuonna (2020) komissio kokeili sitä, että sekä varsinaiset että varajäsenet kutsutaan kokouksiin.

Tavallisesti komissiolla on ollut kaksi sellaista kokousta vuosittain, joihin kaikki (varsinaiset ja varajäsenet) on kutsuttu.

Avustava sihteeri Ahlstrand esitteli toimintakertomuksen. Tilinpäätös ja tilintarkastajankertomus oli hyväksytty jo ennen kokousta ja ne oli vahvistettu sähköisillä allekirjoituksilla. Vuoden 2021 toimintasuunnitelmaan otetaan mukaan komission määrärahojen kohdentaminen myös pidemmälle ajalle sekä samalla kanslian henkilöresurssit. Todettiin myös, että tilintarkastaja Jonny Wiik raportoi diaarin olevan yhä jäljessä aikataulusta. Diaarin ajantasaisuus täytyy varmistaa.

Todettiin, että toimintakertomus vastaa komission toimintaa vuonna 2020 ja se voidaan hyväksyä. Toimintakertomukset suomeksi ja ruotsiksi ovat olleet hyvissä ajoin komission saatavilla ja ne allekirjoittavat sihteeri ja puheenjohtaja sähköisellä allekirjoituksella. Linkki allekirjoitukseen lähetetään kokouksen jälkeen.

Rajajokikomission opintomatkalaisia lokakuussa Älvkarlebyssä. Kuva: Camilla Ahlstrand

Lempinen esitteli toimintakertomuksen luonnosta, jonne hän oli lisännyt tavoitteeksi edistää yhteistyötä maise-makysymyksissä Norrbottenin lääninhallituksen ja Lapin ELY-keskuksen viranomaisten kesken kevään aikana. Kokousjärjestelyjä ei voi kovin tarkasti suunnitella pandemia-aikana.

Toivottiin, että komissio voi järjestää rajajokiseminaarin syksyllä 2021. Seminaarin aiheina olisivat vesi- ja ympäristöasiat sekä komission 10 vuotinen toiminta ja tulevaisuudennäkymät. Toimintasuunnitelmaan esitettiin seuraavia aiheita: 1. Jos korona-pandemia sallii, komissio tutustuu toiminta-alueeseen, ja siihen kuuluvat myös kaivokset ja Kilpisjärven alue. 2. Komissio tarkastelee kanslian resursseja vallitsevassa taloustilanteessa.

Andreas Broman oli lähettänyt yhteenvedon siikakan-nan tilanteesta. Broman kertoi, että teksti on lyhyt kuvaus ruotsalaisista tutkimuksista ja suomalaisista merkittyjen kalojen seurannasta. Yhteenvedo on suunnattu kalastus-hallintoon ja tehty yhdessä suomalaisten ja ruotsalaisten kalabiologien kanssa. Yhteenvedossa on esitetty huoli siikakannan heikentyneestä kehityksestä ja toive siitä, että jotain pitäisi tehdä.

Vuoden toinen kokous 26.2.2021

Kokous pidettiin Teams-yhteydellä

Lempinen esitteli toimintasuunnitelmaan annetut esi-tykset. Komissio hyväksyi toimintasuunnitelman, johon lisättiin mahdollinen opintomatka Dal-joelle. Komissio vierailee myös Kaunis Iron AB:n kaivoksella sekä Kilpisjär-vellä, jos korona-tilanne ne sallii. Komissio jatkaa vuonna 2020 alkanutta kokeilua, jossa myös varajäsenet kutsu-taan kokouksiin ja tilannetta arvioidaan uudelleen, kun pandemia sallii fyysiset kokoukset.

Ahlstrand esitteli luonnoksen vuoden 2022 talousarvi-oksi. Suurin muutos edellisen vuoden talousarvioon on

lisäys henkilöstökuluihin. Komissio ei kuitenkaan tarvitse lisää määrärahoja valtioilta, koska komissio voi käyttää tähän kertyneitä säästöjä. Komissio hyväksyi esitetyn budjetin vuodelle 2022.

Ahlstrand esitteli yhteenvedon rajajokiavustushakemuk-sista ja esityksen avustuksen saajista. Komissio päätti avustuksen jakamisesta asian kokousliitteen mukaisesti. Asiasta lisää kohdassa Tiedotteet.

Vuoden 3.kokous 16.4.2021

Lempinen kävi läpi EU:n vesipuitedirektiivin ja sen tavoit-teet vesienhoidossa. Jos Tornionjoen vesistöalueesta voi-taisiin tehdä yhteinen kansainvälinen vesienhoitoalue, ei molemmissa maissa tarvitsisi tehdä vesienhoitosuunni-telmaa erikseen. Kokouksessa esitettiin, että komissio voi lausunnossaan esittää, että Ruotsi muodostaa Tornion-joesta oman vesienhoitoalueen irrottamalla sen laajem-masta Bottenvikenin vesienhoitoalueesta. Tästä alueesta voitaisiin myöhemmin muodostaa kansainvälinen ve-sienhoitoalue Suomen Tornionjoen vesienhoitoalueen kanssa. Komission lausunto vesienhoidosta lähetetään Lapin ELY-keskukseen ja Bottenvikenin vesiviranomaiselle.

Komission vastavalitut suomalaiset pysyvät asiantuntijat Maare Marttila ja Matti Hepola toivotettiin tervetulleiksi ja he esittelivät itsensä.

Käytiin vilkas keskustelu komission Tornionlaaksoa kos-kevasta kirjoituskilpailusta. Siihen osallistui vain vähän oppilaita ja Ruotsin puolen kouluista ei tekstejä tullut lainkaan. Komissio päätti, että Suomen puolen Pellon pe-ruskoulun 8.luokan oppilaat palkitaan osallistumisestaan kirjoituskilpailuun 1100 euron stipendillä. Pellossa kisaan osallistui kaikkiaan 21 peruskoululaista 8.luokalta. Par-haan tekstin kirjoitti Venla Kallo, ja hänelle myönnettiin 100 euron stipendi.

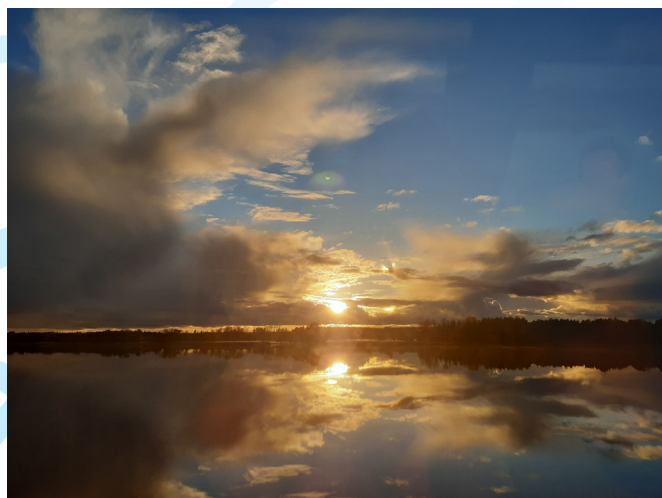
Vuoden 4. kokous 8.6. 2021

Kokous pidettiin Teams-yhteydellä

Keskusteltiin Lempisen työsuhteen jatkamisesta. Komission seuraavaan kokoukseen tarkennetaan, miten kanslian työt jaetaan. Komissio päätti, että vesi- ja ympäristöinsinööri Simja Lempinen jatkaa komission kansliassa toukokuun 2022 loppuun saakka.

Komission kotisivuilla otsikon Kalastus alla on kerättyä tietoa Tornionjoella kalastuksesta kaudella 2021. Esimerkiksi kalastusvalvojien nimet ja yhteystiedot löytyvät sivulta. Kalastusvalvojilla on oikeus rantautua Ruotsin tai Suomen puolella riippumatta koronarajoituksista. Mitä tulee kiinteillä pyydyksillä kalastavien rantautumisvelvoitteeseen merialueella, on sen poikkeuslupa loppunut vuodenvaihteessa 2020-2021. Jos kalastus kiinteillä pyydyksillä ei ole sallittua, ei myöskään muita kalalajeja saa pyytää. EU-komissiolta voi vielä mahdollisesti tulla uusi poikkeuslupapäätös. Rajajokikomissio lausui tästä asiasta lausueessaan merialueen toimenpideohjelmasta toukokuussa 2021. Jos rantautumisvelvoite sallitaan kiinteiltä pyydyksiltä, aiheutetaan lohille turhaan vaurioita ja kärsimystä.

Toimintakertomuksen tavoitteiden toteutumiseen saatiin vahvistusta. Opintomatka Dal-joelle on mahdollinen aikaisintaan syyskuun lopulla-lokakuun alussa riippuen ajankohdan pandemiasäännöistä. Kanslia valmistelee matkaa ja lisäksi komission 20. elokuuta pidettävässä kokouksessa päätetään, voidaanko tutustuminen Kaurin Ironin kaivokselle toteuttaa. Kaivoksen lupa-asia on ajankohtainen syksyllä, mikä tarkoittaa sitä, että kaivoksen henkilökunta on kiireinen Uumajan käräjäoikeuden katselmuksen valmistelun takia. Komissio vierailee kaivoksella sopivassa tilaisuudessa katselmuksen jälkeen. Rajajokiseminaarin päivämäärästä tehtiin uusi päätös. Uusi ajankohta olisi 30.-31.3.2022. Seminaari kestää lounaasta lounaaseen ja se järjestetään Muoniossa Oloksella. Ministeriöt sekä Ruotsin Meri- ja vesiviranomainen informoidaan jo kesällä asiasta.

Auringonlasku Dal-joella. Kuva: Simja Lempinen

*Komission ensimmäinen fyysinen kokous pandemian aikana Officersmässens-kokoustilassa Älvkarlebyssä.
Kuva: Camilla Ahlstrand*

Komission 5. kokous 20.8. 2021

Kokous pidettiin Teams-yhteydellä

Keskusteltiin sihteeristön työnjaosta ja siitä, täytyykö samalla päivittää komission työjärjestystä. Keskusteltiin myös kalastuskauden kokemuksista niin Lapin ELY-keskuksen, Norrbottenin lääninhallituksen kuin jäsentenkin näkökulmasta. Kalastusvalvonnan resurssit kasvovat vuonna 2021 molemmissa maissa, lohi nousi hyvin sekä todettiin saaliiksi saatujen lohien keskipaino. Jonkin verran enemmän kalastajia saapui Tornionjoelle, minkä arveltiin johtuneen Tenonjoelle asetetusta lohenkalastuskiellosta.

Ruotsin Matkakoskella kalastus kiellettiin turisteilta myös vuonna 2021. Tornio-Muonijokiseura suunnittelee kokousta merikalastuksesta ja sen vaikutuksista kalojen terveyteen myöhemmälle syksylle.

Lempinen esitteli alustavan suunnitelman opintomatkalle Daljoelle 11.-13. lokakuuta. Yksityiskohtaisempi suunnittelu jatkuu kansliassa.

Sihteeristö antoi tietoa komission päivitetystä yhteystiedoista. Komissiolla ei ole enää kiinteää puhelinliittymää ja Ruotsin postilokerosta 125 luovutaan. Uusi postiosoite on sama kuin kanslian käyntiosoite Haaparannalla. Tiedottaminen komission asiakkaille ja sidosryhmille painottuu syyskuulle.

Norrbottenin lääninhallitus suunnittelee noin 200 miljoonan kruunun rajatylittävää EU LIFE-hanketta. Toimenpiteet, kuten Tornionjokialueen sivujokien ennallistaminen perustuvat aiemmassa EU Life TRIWA-hankkeessa tehtyyn esityöhön, Komissio haluaa osallistua ohjausryhmä/sidosryhmätyöhön hankkeessa, mikäli hanke saa rahoituksen. Hankkeen om määrä kestää 2022-2028.

Keskusteltiin Suomen puolen kunnanvaltuustoille tiedottamisesta niin materiaalien osalta kuin mahdollisen vierailun järjestämisestä kunnanvaltuuston kokoukseen. Vastaavaa tiedotusta voidaan kohdentaa ruotsalaisille valtuustoille ensi vuoden Ruotsin vaalien jälkeen. Muita tiedotustoimia voidaan tehdä kuntien kanssa tarpeen mukaan. Sihteeristö selvittää tiedottamistoiveita kunnista.

Vuoden 6. kokous 12.10.2021

Kokous järjestettiin Älvkarlebyn kunnassa

Vesi- ja ympäristöinsinööri Simja Lempinen nimitettiin komission sihteerin sijaiseksi ajalle 1.11.2021 – 31.5.2022 sihteeri Sallisalmen vapaan ajaksi. Rajajokikomissio myönsi Simja Lempiselle nimenkirjoitusoikeuden Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission puolesta sekä rajajokikomission tilinkäyttöoikeudet. Lempinen saa oikeudet käyttää komission pankkikorttia ja verkkopankkia 30.6.2023 asti.

Komissio päätti, että Työjärjestykseen tarvittavat muutokset käsitellään seuraavassa kokouksessa.

Sallisalmi esitteli komission taloustilanteen elokuun jälkeisen talousseurannan raportin mukaan. Koronapandemia on vähentänyt komission menoja mm. etäkokousten johdosta. Komission toimintamäärärahaa on käytetty elokuun jälkeen noin 55 prosenttia, ajankohdan laskennallinen käyttö olisi 67 prosenttia toimintamäärärahasta.

Vanha rajajokikomissio myönsi vesitalous- ja ympäristöluvan Outokummulle ja lupa sisältää kalastonhoitomaksun, josta Outokumpu-rahaston varat ovat peräisin. Siitä on myönnetty varoja rajanylittäviin tutkimushankkeisiin rajajokisopimuksen soveltamisalueella. Komissio on uusimmassa lausunnossaan vuonna 2021 koskien Outokummun lupien tarkistamista esittänyt lupaviranomaisen harkittavaksi, että vastaava maksu määrittäisiin yhtiön luvassa vastaavaan tarkoitukseen. Todettiin rahaston taloustilanne. Yhtiö on viimeksi syyskuussa maksanut vuosittaisen kalastonhoitomaksun rahaston tilille.

Komission nykyiset kotisivut ovat olleet toiminnassa 10 vuotta. Uuden ulkoasun ohessa sivujen skaalautuvuus ja saavutettavuus saatetaan ajantasaisiksi. Uudet kotisivut suunnitellaan otettavaksi käyttöön maaliskuussa 2022.

Keskeisille komission sidosryhmille lähetettiin kesäkuussa ennakotietoa rajajokikonferenssista Oloksella, jota suunnitellaan maaliskuulle 2022. Kyseessä on kutsukonferenssi. Komissio kävi läpi konferenssin ohjelmaluonnosta teemoittain. Komission toimintasuunnitelmassa vuodelle 2021 on kirjattu UNECE sekä INBO-yhteistyö. Yksi esityksistä oli, että pääteemana olisi komission asema ja rooli alueen ja valtion näkökulmasta, ja mahdolliset tarpeet muuttaa rajajokisopimusta, mikäli niitä on. Lisäksi esillä olivat toimintaympäristön muutokset rajajokisopimuksen voimassaoloaikana, väestönkehitys ja alueen

hankkeet ja potentiaali. Tulevaisuuteen katsovaa kehittämisteemaa ehdotettiin. Konferenssin valmistelu jatkuu sihteeristössä.

Kaunis Iron AB:n kaivostoiminnan laajentumisesta on meneillään Espoon sopimuksen mukainen rajanylittävä kuuleminen. Vesi- ja ympäristöinsinööri Simja Lempinen näytti lupahakemuksen ja laajentuvan toiminnan sisältöä avaavan Power Point -esityksen. Aiheesta käytiin vilkas keskustelu muun muassa siitä, mitä asioita komissio voisi lausunnossaan ottaa esille. Lausuntoluonnos valmistuu lokakuun aikana kommentoitavaksi komissiolle

Vuoden 7. kokous 14.12.2021

Kokous pidettiin Luulajassa Norrbottenin lääninhallituksen tiloissa. Tämä oli vuonna 2021 toinen kokous, jossa tavattiin saman pöydän ääressä.

Komission työjärjestystä päivitettiin esityksen mukaisesti. Lisäksi keskusteltiin komission asiakirjojen kuten lausuntojen allekirjoittamisesta.

Keskusteltiin Suomen ja Ruotsin kalastuksenvalvonnan viranomaisten rajajokikomissiolle toimittamista raporteista. Puheenvuoroissa oltiin tyytyväisiä, että nyt saatiin numerotietoa valvonnan havainnoista. Näitä tietoja voidaan myös käyttää apuna komission Tornionjoen ja merialueen kalastukseen liittyvissä lausunnoissa, vaikka esimerkiksi kalakantoihin liittyvissä asioissa nojataan tutkimustuloksiin.

Komissio päätti kotisivujen uudesta toimittajasta. Luulajalainen toimisto nimeltään Geektown valittiin tehtävään.

Komission joulukokous Norrbottenin Lääninhallituksella Luulajassa. Kuva: Eugen Parviainen

Ministeriöiden ja komission vuosikokous

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission, Miljödepartementin, Maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja MSB:n yhteinen vuosikokous järjestettiin etäkokouksena 5.toukokuuta Tukholmassa kokoontumisen sijasta. Kokouksessa käytiin läpi komission ajan-kohtaisia asioita. Ministeriöitä informoitiin Tornionjoen kansainvälisen vesistöalueen muodostamisen hyvistä puolista. Rajajokisopimus täytti 10 vuotta syksyllä 2020 ja keskusteltiin siitä, että olisi hyvä kokoontua keskustelemaan siitä, mikä toimii ja mitkä ovat olleet sopimuk-

sen haasteita. Ministeriöt aikoivat pitää aiheesta kokousta puheenjohtajien kanssa kesällä tai syksyllä 2021. Komissio kertoi pitävänsä rajajokikonferenssin maaliskuun 2022 lopussa Muoniossa Oloksella, jonne viranomaiset toivottiin mukaan. Tätä pidettiin hyvänä ideana.

Komissiosta kokouksessa mukana olivat Timo Jokelainen, Johan Antti, Simja Lempinen, Andreas Broman, Maare Marttila ja Camilla Ahlstrand.

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

SLU:n Johan Dannewitz kertoo Itämeren lohikannoista Älvkarlebyssä. Kuva: Camilla Ahlstrand

Vuoden 2021 aikana komission tapaamiset yhteistyökumppanien kanssa olivat vähäisiä Covid-19 pandemian aiheuttamien rajoitusten vuoksi. Yhteistyötä pystyttiin jossain määrin jatkamaan etäkokousten ansiosta. Vierailut ja tapaamiset saivat odottaa kunnes rajoituksia koronatilanteen vuoksi vähennettiin.

Sidosryhmäyhteistyötä vuonna 2021 tehtiin mm. Luonnonvarakeskuksen (LUKE), Havs och vattenmyndigheten (HaV), Norrbottenin lääninhallituksen, Lapin ELY-keskuksen sekä Tornion ja Haaparannan kuntien kanssa. LUKEn ja SLU:n laatima raportti "Tornionjoen lohi-, meritaimen- ja vaellussiikakannat – yhteinen ruotsalais-suomalainen biologinen selvitys sopivien kalastussääntöjen arvioimiseksi vuodelle 2021" käännettiin jälleen ruotsista suomeksi komission varoin. Molemmat kieliversiot julkaistiin komission kotisivulla kuten aiempinakin vuosina.

Lempinen ja Ahlstrand osallistuivat Lapin ELY-keskuksen järjestämiin etäkokouksiin, joissa aiheena olivat tulvasuojelusuunnitelmat Tonionjoelle.

Vesienhoitosuunnitelmiin liittyviä kokouksia pidettiin etäyhteydellä ja näihin osallistuivat Sallisalmeri ja Lempinen Norrbottenin lääninhallituksen ja Lapin ELY-keskuksen vesiasiantuntijoiden kanssa.

Ahlstrand osallistui Vesineuvostojen yhteyshenkilöpäiville Skellefteåssa marraskuun 17.-18.päivinä ja esitteli osallistujille rajajokikomission toimintaa

Vesineuvostojen yhteyshenkilöpäivät Skellefteåssa.
Kuva: Camilla Ahlstrand

Lempinen ja Ahlstrand esittelivät rajajokikomission toimintaa Tornionlaakson neuvostolle Teams-yhteydellä 25.marraskuuta.

Vuoden 2021 kokoukset ja tapahtumat

Alla on luettelo kaikista kokouksista tai tapahtumista, joissa komissio on ollut joko osallistujana, järjestäjänä tai molempia vuoden 2021 aikana. Komission omia kokouksia ei ole tässä listassa.

24.2.2021 Havs- och vattenmyndigheten, Kalastuskokous Skype-yhteydellä. Lempinen, Ahlstrand, Aska, Tjärner, Niska osallistuivat

1.3.2021 Norrbottenin vesiviranomainen, kuuleminen vesienhallintasuunnitelmista, Simja Lempinen, Camilla Ahlstrand

22.4.2021 Suomalais-ruotsalainen tulvasuojelukokous, Lapin Ely-keskus järjesti Teams-yhteydellä, Ahlstrand, Lempinen

5.5.2021 Vuosikokous ministeriöiden kanssa Antti, Jokelainen, Broman, Marttila, Lempinen ja Ahlstrand osallistuivat

25.5.2021 Tornionjoen tulvasuojelukokous, Lapin ELY-keskus järjestäjä, Lempinen, Ahlstrand

26.5.2021 Tornion- ja Kalixjokien vesiensuojeluyhdistyksen vuosikokous, Ahlstrand

10.8.2021 Tulvasuojeluryhmän kokous, Lapin ELY-keskus järjestäjänä, Lempinen, Ahlstrand

6.9.2021 River Torne working group, Suomalais-ruotsalainen vesienhoito, Sallisalmi, Lempinen

29.9.2021 LUKE, Siika-tutkimus. Teams-webinar. Lempinen

29.9.2021 TEM Zoom-webinar, kaivoslain valmistelutilanne, Suomi. Sallisalmi

29.9.-1.10.2021 Geneva Water Convention, Teams-webinar, valittuja osioita. Lempinen

7.10.2021 Tulvasuojeluryhmän kokous, Lapin ELY-keskus järjestäjänä, Teams-kokous, Lempinen, Ahlstrand

7.10.2021 ProSiika ry seminaari Elävä kulttuuriperintö, Aineen taidemuseo, Tornio. Sallisalmi, Lempinen, Ahlstrand, Aska

10.11.2021 Tornio, Leader Outokaira tuottamhan ry 25 v, Sallisalmi

10.11.2021 Helsinki, Pohjois-Kalotin rajaneuvonta 10 vuotta, juhlaseminaari, Ahlstrand

15.11.2021 Ylitornio, Tornionjoen kalatalousalueen perustamiskokous, Sallisalmi, Aska (Aska ei komission edustajana)

17.-18.2021 Skellefteå, Norrbottenin ja Västerbottenin Vesineuvostojen yhteyshenkilöiden kokous, Ahlstrand

19.11.2021 Korpikylä, SVE, Kylien lippotreffit, ProSiika UNESCO-hanke, Ahlstrand

24.11.2021 Lapin ELY-keskus, ympäristövastuualueen henkilöstötilaisuus, komission esittely Teamsilla, Lempinen

24.11.2021 River Torne working group, Suomalais-ruotsalainen vesienhoito, Lempinen

25.11.2021 Tornionlaakson neuvoston syyskokous, komission esittely Teamsissa, Lempinen ja Ahlstrand

3.12.2021 Kemi, Merialuesuunnittelu 1.0 loppuseminaari, Suomen ympäristöministeriö järjestäjä, Lempinen, Ahlstrand

Tornio-Muoniojoen kalatalousalueen yleiskokous Ylitorniolla marraskuussa. Kuva: Virve Sallisalmi

Rajajokikomission lausunnot 2021

Rajajokikomissio antoi 13 lausuntoa vuoden 2021 aikana. Lausunnot löytyvät komission Internet-sivulta www.fsgk.se suomeksi ja ruotsiksi.

[Lausunto Viscarian kuparikaivoksen YVAn alkamisesta Ruotsissa 12.11.2021](#)

[Lausunto Kaunis Iron AB:n ympäristölupahakemuksesta ja](#)

[YVA-selostuksesta Tapulin, Palotievan ja Sahavaaran avolouhoksesta 8.11.2021](#)

[Lausunto Haaparannan tulvariskien hallintasuunnitelmasta 4.10.2021](#)

[Lausunto Talgan suunnitteilla olevan grafiittikaivoksen YVasta 4.10.2021](#)

[Lausunto Outokummun ympäristölupahakemukseen 17.9.2021](#)

[Lausunto Ylitornion kunnan Reväsvaaran tuulivoimapuiston osayleiskaavaan 25.8.2021](#)

[Lausunto suunnitelmista avata uudelleen Viscarian kuparikaivos Kiirunassa 2.7.2021](#)

[Lausunto ehdotuksesta tulvariskien hallintasuunnitelmaksi Tornionjoella 21.5.2021](#)

[Lausunto merenhoidon toimenpideohjelmasta 12.5.2021](#)

[Lausunto vesienhoitosuunnitelmien ehdotuksista Suomessa \(Tornionjoki\) ja Ruotsissa \(Bottenviken\) 28.4.2021](#)

[Lausunto Kaunis Ironin luvan osittaisesta perumisesta 3.3.2021](#)

[Lausunto Talgan suunnittelema grafiittikaivoksesta Kiirunan Vittankiin 19.2.2021](#)

[Lausunto mahdollisiin muutostarpeisiin koskien Tornionjoen kalastussääntöä 12.1.2021](#)

Rajajokikomission lausunnot lyhyesti:

Kalastussääntö

Sekä Perämerellä että Tornionjoen vesistöalueilla viime vuosina ilmenneen lohien kuolleisuuden johdosta Rajajokikomissio katsoo, että varovaisuusperiaatteen tulee ohjata valtioiden välistä päätöksentekoa kalastussäännöstä. Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen erityisenä tarkoituksena on kiinnittää huomiota kalakantojen suojeluun ja kestäväan käyttöön.

Rajajokikomissio tahtoo vaalia Tornionlaakson perinteistä kalastuskulttuuria. Uudet kalastustavat ovat vaaraksi perinteisille kalastustavoille varsinkin lohenkalastuksessa. Tämä johtuu kansallisesti asetetuista kalastussäädöksistä. Osa vanhoista kalastustavoista on kielletty. Kyläkunnan ikaikainen lohien lippokalastus on jäänyt modernin ns. spin-fluga-kalastuksen jalkoihin, jota voi harjoittaa kolme kuukautta samoilla koskilla. Lohien lippokalastus on sen sijaan rajoitettu lyhyeen aikaan. Rajajokikomissio pyytää sopimusvaltioita tekemään arvovalintoja perinteisten kalastustavojen tueksi.

Komissio esitti, että lohenkalastuksen ajoittamisessa ja kohdentamisessa on pyrittävä vähentämään alkukauden kalastuspainetta latvavesille pyrkivien emokalojen ja ylipäättään suurien lohien säästämiseksi. Merialueella ajoitusmuutoksen täytyy koskea koko rannikkokalastusta. Kalastuksen myöhentämisellä olisi merkitystä myös meritaimenkantojen elvyttämistyölle.

Rajajokikomissio kehottaa molempia valtioita kiinnittämään erityisesti huomiota niihin pyyntiin liittyviin menetelmiin ja käytäntöihin, joissa lohille aiheutuu vaurioita.

Luken ja SLU:n biologisen selvityksen (2020-02-21) mukaan meritaimenkantojen tila on heikko. Selvityksessä mainitaan kalastuspaineen vähentäminen meressä, elinympäristöjen hoitotoimenpiteet ja kantojen tehostettu seuranta. Rajajokikomissio puoltaa selvityksessä esille nostettuja toimia meritaimenkantojen elvyttämiseksi. Rajajokikomissio kannustaa sopimusvaltioita tekemään yhteisen hoitosuunnitelman Tornionjoen meritaimenelle.

Rajajokikomissio puoltaa kaikkia tarvittavia toimenpiteitä siikakannan elvyttämiseksi.

Komissio katsoo, että harjuksen kevätpyynnin rajoitusta tulee jatkaa kannan heikon tilan vuoksi edelleen harjuksen kutuaikana.

Riittävä, näkyvä ja uskottava valvonta yhdessä kattavan tiedottamisen ja ajanmukaisen saalisraportoinnin kanssa on perusedellytys kalavesien ja kalakantojen hoidossa ja hallinnoinnissa kuin myös ainutlaatuisen ja kansainvälisen Tornionjoen edelleen kehittämiseksi kiinnostavana ja korkealaatuisena kalastusmatkailukohteena. Kuten aiempina vuosina ehdottaa Rajajokikomissio, että kalastuksenvilvontaan ohjataan lisäresursseja.

Keskiyön aurinko Muonionjoen yllä. Kuva: Simja Lempinen

Taljan grafiittikaivos

Rajajokikomissio arvioi kuulemisaineiston perusteella, että kaivostoiminnasta on mahdollista seurata rajan ylittäviä vaikutuksia.

Komissio korostaa, että arvioinnissa tulisi analysoida kokonaisvaltaiset vaikutukset alueella, ottaen laskelmassa huomioon myös toiset kaivokset sekä teolliset hankkeet valuma-alueella. On tärkeää arvioida ympäristövaikutus kokonaisuutena Natura-2000 alueella, joita ovat Tornio- ja Kalixjoet, sekä vaikutukset suojeltaville Natura 2000 -lajeille kuten lohelle ja saukolle.

Yksi rajajokisopimuksen tavoitteista on kalakantojen suojelu ja kestävä käyttö (2.2.d). Vesistöt Tornionjoki sekä Vittanjoki, jotka vastaanottaisivat mahdolliset päästöt, ovat tärkeitä kutualueita esim. lohelle. Komissio katsoo tärkeäksi, että selkeästi raportoidaan, miten päästöt vaikuttaisivat vesistöön, ja että vaikutus ympäristöön minimoidaan, jotta kalat eivät vahingoitu päästöistä.

Kuulemisaineistossa kuvaillaan, että grafiittimineralisoinnit sisältävät sulfidimineraaleja kuten pyriittiä, magneettikisua ja kuparikiisua. Kun sulfidit vapautetaan ja varastoidaan sivukivikasoissa maan pinnan päällä, on olemassa riski, että aiheutuu happamoitumista, joka sinänsä johtaa useiden metallien mobilisointiin, jolloin niitä saattaa päästä pinta- ja pohjavesiin. Komissio toteaa, että tämä on asia, jota tulisi hyvin tarkasti tutkia, ja mahdolliset seuraukset happamasta sulfidijätteestä tulisi minimoida. Kaivostoiminnan jälkikäsittely tulisi perusteellisesti suunnitella, jotta mahdollinen ympäristövaikutus jokivesistön kokonaisuuteen minimoitaisi, varmistaakseen Natura-2000 -jokien Natura-arvojen, sekä muiden arvojen säilymisen.

Rajajokikomissio korostaa, että Tornionjoki on paikallisesti, alueellisesti, sekä kansainvälisesti merkittävä suojeltu vesistö, joka on tärkeä ekologiselle monimuotoisuudelle, perinne- ja urheilukalastukselle, virkistykselle ja matkailulle sekä mm. näihin liittyville paikallisille elinkeinoille. Mahdollisuudet Euroopan suurimman luonnontilaisen jokisysteemin kestäväälle käytölle tulee turvata niin nykyisille kuin tuleville sukupolville soveltaen varovaisuusperiaatetta vesistöalueella eri toimintojen ja hankkeiden suunnittelu- vaikutusarviointi ja lupamenettelyissä.

Kaunis Ironin luvan osittaisesta perumisesta

Mitä koskee mainittuja asiakirjoja komissiolla ei ole tässä vaiheessa lausuttavaa.

Komissio on aiemmin lausunut kyseisessä asiassa 12.12.2018.

Samalla komissio tahtoo korostaa, että komissio on asianosainen ja haluaa myös jatkossa osallistua prosessiin.

Kaunis Ironin lupa-asian viranomaiskatselmus Pajalassa. Lempinen ja Sallisalmi osallistuivat.

Vesienhoitosuunnitelmien ehdotuksista Tornionjoelle ja Perämeren vesienhoitoalueille

Rajajokikomissio tukee kansainvälisen Tornionjoen valuma-alueen virallistamista kansainväliseksi vesistöalueeksi, kuten EU:n vesipuitedirektiivissä (artikla 3) sekä rajajokisopimuksessa (1 artikla, kohta 3) on tarkoitettu. Aluerajauksen muutos voi tapahtua, kuten kuvattu liitteessä 1. Jos Ruotsin puoli valuma-alueesta erotetaan laajemmasta Pohjanlahden vesienhoitoalueesta, siitä voisi muodostua yhteinen vesienhoitoalue Suomen puolen kanssa.

Komissio korostaa, että yhteinen kansainvälinen vesienhoitoalue voisi helpottaa vesienhoitotyön yhteensovittamista sopimuspuolten kesken, sekä johtaa tiiviimpään yhteistyöhön EU:n vesipuitedirektiivin soveltamisessa ja vuoden 1992 UNEEC:n rajavesisopimuksen periaatteiden noudattamisessa.

Tällä hetkellä molempiin maihin luodaan vesienhoitosuunnitelma sekä toimenpideohjelma. Tämä tarkoittaa sitä, että

sekä vesienhoitosuunnitelmasta, että toimenpideohjelmasta Tornionjoen valuma-alueella on olemassa kaksi versiota, jotka soveltuvat käyttöön ainoastaan kyseisen maan rajojen sisällä. Mahdollisessa alueellisemmassa vesienhoidossa voitaisiin luoda erillinen, yhteinen vesienhoitosuunnitelma sekä toimenpideohjelma Tornionjoen kansainväliselle vesienhoitoalueelle. Virallisen kansainvälisen Tornionjoen vesistöalueen luominen, sekä resurssien lisääminen alueelliseen vesienhoitotyöhön edistäisi mahdollisuuksia saavuttaa EU:n vesipuitedirektiivin tavoitteet. Rajajokikomissiolla voisi olla virallinen ja aktiivisempi rooli Tornionjoen vesistöalueen vesienhoidossa.

Komissio on myös maininnut asiasta lausunnossaan Ruotsin ympäristöministeriölle liittyen selvitykseen Ruotsin vesienhoidosta ("Kehittyvä vesihallinto", SOU 2019:66). Olisi hyödyllistä lisätä rahoitusta kansainväliselle vesistöalueelle suomalais-ruotsalaisen alueen vesienhoitoon ja tilan seurannan kehittämiseen. Tämä rahoitus tulisi järjestää kummankin valtion budjetista.

Vesipuitedirektiivi velvoittaa jäsenvaltioita luomaan suoja-alueita vesistöille, joita käytetään tai voidaan tulevaisuudessa käyttää juomavetenä. Haaparannan juomavesi tuotetaan raakavedestä Tornionjoesta. Ruotsissa muodostetaan juomaveden suoja-alueita Mattilassa, jotta Haaparannan kunnan juomaveden laatu voidaan turvata. Suomen puolella käytetään pohjavettä juomavetenä. Suomalainen lainsäädäntö ei tunne vastaavia pintavesien suojaalueita. Käytännössä tämä voi johtaa mahdollisiin vaikutuksiin Ruotsin puolella olevaan raakavesilähteeseen Mattilassa, jos Suomen puolella ei ole vastaavaa vedensuojelualueita.

Komissio korostaa, että asia tulisi huomioida ja kannustaa Suomen vastaavia viranomaisia tekemään tarvittavat toimenpiteet varmistamaan tarpeellinen suoja naapurimaan juomavesilähteelle rajajoessa. Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio hyväksyy näillä huomioilla ehdotukset Tornionjoen ja Perämeren vesienhoitosuunnitelmiksi.

Merenhoidon toimenpideohjelmasta

Yksi rajajokisopimuksen keskeisistä tarkoituksista on kalakantojen suojeleminen ja kestävä käyttö (artikla 2.2.d). Tornionjoen kalastussääntö on olennainen osa sopimusta ja se säätelee Tornionjoen kalakantojen suojelua ja kestävästä käytöstä.

Tornion- ja Muonionjokisysteemi on yksi maailman tärkeimmistä luonnon lohien lisääntymislueista. Viime vuosina lohissa on näkynyt ihosairauksia ja entistä tavallisemmaksi näkymäksi ovat tulleet jokirannassa kellumassa olleet kuolleet lohet. Monien lohien elinvoima on heikentynyt, eivätkä ne jaksa nousta kudulle joen ylempiin osiin, vaan jäävät alajuoksulle tai palaavat liian aikaisin mereen.

Ruotsissa Statens Veterinärmedicinska Anstalt on tehnyt tutkimusta (SVA, 2017; Axén et al 2019), jossa on todettu: "Näyttää todennäköiseltä, että viime aikoina havainnoiduilla terveysongelmilla ruotsalaisissa ja suomalaisissa lohijoissa on yhteinen syy, joka todennäköisesti liittyy merivaiheeseen Itämerellä."

SLU Aquan raportissa liittyen valikoivaan kalastukseen (Nilsson, 2020) todetaan: "Pyydyttämisestä ja käsittelystä aiheutuva fysiologinen stressi sekä työkaluista tulevat vauriot ovat ensisijaiset syyt kuolleisuuteen, käytösmuutoksiin, krooniseen stressiin sekä suurempaan altistumiseen infektiolle."

Ruotsin Meri- ja vesiviranomaisen merenhoidon toimenpideohjelmassa ehdotetaan toimenpiteessä ÅPH 49, että lisättäisiin valikoivien ja armollisten pyydyksien käyttöä. Rajajokikomissio korostaa, että myös ns. armolliset pyydykset johtavat turhaan kuolleisuuteen ja käytösmuutoksiin, kun kalat päästetään pyydyksistä. Saavuttaakseen kestävä kalakantojen hyödyntämisen olisi tarpeellista välttää kaikki turha kalojen käsittely.

Rajajokikomissio kyseenalaistaa sen, voiko pyydyksiä, jotka aiheuttavat 17% - 63% kuolleisuuden nimetä armollisiksi. Jos poikkeus rantautumisvelvoituksesta annetaan kyseisille pyydyksille, aiheutuu lohille turhaa vauriota ja kärsimys-

tä. On tärkeää mainita myös, että vapaaksi päästetyt lohet kyseistä pyydyksistä voidaan pyytää useamman kerran, jolloin vauriot myös kasvavat eksponentiaalisesti.

Tätä kirjoittaessa poikkeukset rantautumisvelvoitteesta lohen kalastuksille kiinteillä pyydyksillä ovat umpeutuneet. Uusi poikkeus on suunnitelmissa BALTFISH kalastusfoorumin yhteisen suosituksen kautta EU-komissiolle. Rajajokikomissio suhtautuu varauksella uuteen poikkeukseen, jota suunnitellaan kiinteillä pyydyksillä pyydettyjen kalojen rantautumisvelvollisuuteen meri- ja rannikkoalueella. Tämä siksi, että tutkimustiedon mukaan kalojen kuolleisuus nousee, kun niitä vapautetaan pyydyksistä. Komissio korostaa, että kalakantojen kestävän käytön saavuttamiseksi (rajajokisopimus artikla 2.2d) olisi asiallista rantauttaa kaikki pyydetty kala ja laskea ne mukaan kalastuskiintiöihin. Rajajokikomissio tukee HaVin tavoitetta lakkauttaa poikkeukset rantautumisvelvoitteesta.

Kevättulvaa Haaparannalla. Kuva: Simja Lempinen

Ehdotuksesta tulvariskien hallintasuunnitelmaksi Tornionjoella

Suomalais-ruotsalaisen rajajokisopimuksen (91/2010) 2 artiklan mukaan sopimuksen tarkoitus on sovittaa yhteen vesienhoitoalueella ohjelmat, suunnitelmat ja toimenpiteet, jotka ovat tarpeen vesien tilalle ja kestävälle käytölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, ottaen huomioon osapuolia sitovat kansainväliset velvoitteet ja yhteisön oikeus.

Ruotsin puolella kuuleminen Haaparannan tulvariskien hallintasuunnitelmasta on viivästynyt, mikä vaikeuttaa suunnitelmien yhteensovittamista.

On syytä myös yhteistyössä käydä läpi valvontatoimet Haaparannan jätevedenpuhdistamon toiminnan turvaamiseksi tulvatilanteessa. Haaparannan puhdistamossa käsitellään sekä Haaparannan että Tornion yhdyskuntajätevedet. Rajajokikomissio korostaa, että erityistä huomiota tulisi kiinnittää myös ylivuotavaan, puhdistamattomaan jäteveeseen, joka ei kulkeudu jätevedenpuhdistamolle, vaan päästetään suoraan Tornionjoen suulle.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio hyväksyy näillä huomioilla ehdotuksen Tornion- Muonionjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi.

Viscarian kuparikaivos Kirunassa

Suunniteltu kaivos, jossa tavoitteena on louhia kuparia ja rautaa sekä maan alla että avolouhoksesta sijaitsee Kiirunan kunnassa vedenjakajan päällä, siten, että osa vedestä valuu kansallisjokiin Tornion- ja Kalixjokeen. Tornion- ja Kalixjokien alue kuuluu Natura 2000 - verkostoon, jonka vuoksi tarvitaan erityinen Natura-2000 -lupa Ruotsin ympäristökaaren 7. luvun 28a§ mukaisesti. Kaivosalueelta alavirran suuntaan Tornionjoki muodostaa rajan Suomen ja Ruotsin välillä, jonka vuoksi myös suomalais-ruotsalaista rajajokisopimusta (91/2010) tulisi soveltaa.

Rajajokikomissio korostaa, että on tärkeä tehdä sellainen kokonaisarviointi vaikutuksista kaivosvesiä vastaanottavaan Tornionjoen vesistöön, jossa otetaan huomioon myös alueen muiden päästölähteiden vaikutus, kuten esimerkiksi vaikutus LKAB:n kaivostoiminnasta.

Komissio esittää, että mahdollinen vaikutus pohjaveden laskemisesta ympärillä olevien vesistöjen ekologiaan tulisi selvittää.

Rajajokikomissio korostaa, että arvioinnissa tulisi analysoida kokonaisvaltaiset vaikutukset alueella, ottaen laskelmassa huomioon myös kuormitus muista kaivoksista sekä teollisista hankkeista valuma-alueella. On tärkeää arvioida ympäristövaikutus kokonaisuutena Tornionjoen Natura-2000 alueella, sekä vaikutukset suojeltaville Natura 2000 -lajeille kuten lohelle ja saukolle. Yksi rajajokisopimuksen tavoitteista on kalakantojen suojelu ja kestävä käyttö (rajajokisopimus 2.2.d). Tornionjoki joka vastaanottaisi mahdolliset vesistö päästöt, on tärkeä kutualue esim. lohelle.

Komissio ehdottaa lisäselvitykseksi perusteellisen inventoinnin Tornionjoen lohen kutualueista ja elinympäristöistä, jotta vältetään mahdolliset riskit tärkeälle Natura-2000 lajille. On tärkeä tarkasti arvioida, miten päästöt voivat vaikuttaa vesistöihin. Päästöjen vaikutus tulisi minimoida, jottei kalastolle aiheuteta vahinkoa.

Kaivosalueen jälkikäsittely tulee perusteellisesti suunnitella, jotta mahdollinen ympäristövaikutus jokivesistön kokonaisuuteen minimoitaisiin, jotta Tornionjoen Natura-2000 -joen suojeluarvojen säilyminen voidaan turvata.

Rajajokikomissio arvioi tukeutuen varovaisuusperiaatteeseen, että kaivostoiminnasta saattaa seurata rajat ylittäviä vaikutuksia. Näin ollen tulee huomioida mahdollinen tarve kutsua myös suomalaiset tahot kuulemisen piiriin Espoo-sopimuksen mukaisesti. Tällöin olennaiset kuulemisaineistot tulisi kääntää suomeksi (rajajokisopimuksen artikkelit 15-22).

Rajajokikomissio korostaa, että Tornionjoki on paikallisesti, alueellisesti, sekä kansainvälisesti merkittävä suojeltu vesistö, joka on tärkeä ekologiselle monimuotoisuudelle, perinne- ja urheilukalastukselle, virkistykselle ja matkailulle sekä mm. näihin liittyville paikallisille elinkeinoille. Mahdollisuudet Euroopan suurimman luonnontilaisen jokisysteemin kestäväälle käytölle tulee turvata niin nykyisille kuin tuleville sukupolville soveltaen varovaisuusperiaatetta vesistöalueella eri toimintojen ja hankkeiden suunnittelussa ja lupaharkinnassa.

Reväsvaara tuulivoimapuisto

Rajajokikomissio kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota hankkeen sijaintiin raja-alueella, rajanylittäviin vaikutuksiin sekä kulttuuriympäristön ja ympäristön suojeluun (rajajokisopimus §2).

Tornionjokilaakso on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue ja rakennettu kulttuuriympäristö ympäristöministeriön päätöksellä vuodelta 1992. Ruotsin puolella jokilaakso on myös valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.

Aavasaksa ja Tornionlaakso muodostavat yhden Suomen 27:sta kansallismaisemasta, jotka ovat Suomen eri osien luonto- ja kulttuuripiirteiden edustavimpia esimerkkejä.

Muu sijainti hankkeelle voisi paremmin toteuttaa rajajokisopimuksen tarkoitusta turvata vesienhoitoalueella kumman sopimuspuolen mahdollisuudet rajajokien tasapuoliseen käyttöön rajaseudun etuja edistävällä tavalla, sekä huomioida luonnonsuojelun, kulttuuriarvojen ja ympäristönsuojelun rajanylittävässä yhteistyössä (rajajokisopimus §2).

Outokummun ympäristölupa

Komissio esittää seuraavat huomiot lupahakemuksen täydennyksestä:

Toiminnanharjoittajan esittämässä ehdotuksessa lupamääräyksiksi on raja-arvot (kohta 4.) kokonaiskromin, liukoisen kromin, kokonaisnikkelin, kokonaissinkin, nitraattitypin, sekä kiintoaineenpäästöille vesistöön, laskettuna kalenterikuukauden kilogrammoissa per päivä (k/d). Tällä on tarkoitus varmistaa, etteivät kokonaispäästöt ylittäisi tiettyä määrää keskiarvona kalenterikuukausittain. Toisaalta päästovesien osalta mitään pitoisuusrajoituksia kyseisille aineille ei ole ehdotettu, minkä seurauksena toiminnasta voi aiheutua hetkellisiä päästöjä korkeilla pitoisuuksilla (mg/l). Komissio huomauttaa, että olisi tärkeää huomioida myös hetkelliset ainepitoisuudet päästöissä asettamalla lupaehtoihin myös pitoisuusrajat (mg/l) kuukausittaisten kokonaispäästöjen keskiarvorajoitusten lisäksi.

Toiminnanharjoittajan ympäristölupahakemuksessa ehdotetaan, että syanidia koskeva raja-arvo poistetaan, sillä tehtaiden syanidikuormitus on viime vuosien aikana vähentynyt oleellisesti eikä tarvetta syanidikuormituksen erityiseen rajoittamiseen enää ole. Ottaen huomioon syanidin toksiset ominaisuudet vesieliöille hyvin pieninä pitoisuuksina, olisi perusteltua asettaa syanidille jatkossakin raja-arvo ympäristöluvan ehdoissa.

Typipäästöille on asetettu päästöraja ainoastaan nitraattitypelle. Komissio korostaa, että on tärkeää asettaa pitoisuusrajat päästöille ja erityisesti ammoniumtyypen ionisoimattomalle muodolle ammoniakille (NH₃), joka on toksista kaloille jo varsin pieninä pitoisuuksina.

Edellisessä lausunnossaan rajajokikomissio ehdotti, että rannikolla kutevan kylmänveden lajien siian ja muikun kutuja kasvualueet Outokummun vaikutusalueilla tulisi kartoittaa ja raportoida. Aineistossa todetaan, että alueella ei kalasteta siikaa tai muikkua eikä kutualueita olisi. Komissio huomauttaa, että jää epäselväksi, onko kartoitusta tehty.

Konsultti on toiminnanharjoittajan puolesta arvioinut, että (Natura2000-lajin) lohen vaellukselle ei aiheutuisi haittaa johtuen hukkalämmön johtamisesta aiheutuvan meriveden lämpötilan noususta, koska lohet kiertäisivät teoriassa lämpimämmän veden kauempaa. Rajajokikomissio toteaa, ettei Natura-arvioinnissa ole otettu huomioon kemiallista vaikutusta lohille, jotka ohittavat toiminnan läheisen merialueen kutuvaelluksella. Kalastoon kohdistuvien kemiallisten vaikutusten arviointi (lohi ja muut Tornionjoen tärkeät vaelluskalat siika ja meritaimen) on mahdotonta, mikäli ainepäästöille ei aseteta pitoisuusrajoja. Hetkellisten pitoisuusraja-arvojen merkitys korostuu etenkin kalojen vaelusaikana. Uhanalainen meritaimen voi periaatteessa olla alttiimpi päästöille pidempään kuin lohi, koska taimen ei vaella kovin etäälle kotijoestaan.

Rajajokikomissio esittää, että lupaviranomainen harkitsee toiminnanharjoittajan korvaamaan vesialueelle kohdistuvista haitoista rajajokikomissiolle vuosittain vesiensuojelumaksua. Outokumpu on maksanut vuosittain lupaehtojen mukaisesti vesiensuojelumaksua komissiolle vuodesta 1977 lähtien ympäristö- ja vesiluvassa määrätyn maksun, jota on viimeksi tarkistettu lupapäätöksen M 12/09, päivätty 29.6.2010 yhteydessä nykytasolle 10 000 euroa vuodessa.

Talga grafiittikaivoksen YVAsta

Käynnissä olevaan kuulemiseen liittyen komissio haluaa todeta tarpeen arvioida erityisesti vaikutukset pinta- ja pohjavesiin liittyen suureen määrään happoa muodostavaan sivukiveen, jota on tarkoitus pysyvästi varastoida kaivosalueella. Myös malmin käsittelystä syntyvä rikastushiekka arvioidaan happoa muodostavaksi ja komissio katsoo saman arviointitarpeen rikastushiekan varastoinnin, vaikutusten ja riskien suhteen, jotka materiaalista voivat kohdistua Tornionjoen vesistöön toiminnan ja jälkihoidon aikana tai kaivostoiminnan jo päättyttyä.

Alueella muodostuvien hulevesien keräys ja käsittely tulisi kuvata YVA-selostuksessa, kuten mitä aineita alueelta poisjohdettavasta vedestä on tarkoitus säännöllisesti analysoida, ja millaisia suojaustoimenpiteitä suunnitellaan ympäristöriskien estämiseksi.

Käytettävien kemikaalien määrät ja laadut sekä niiden päästöt ympäristöön tulee kuvata YVA-selostuksessa ja arvioida vaikutuksia Tornionjokeen. Myös vedenpuhdistusmenetelmä ja sen mitoitus toiminnan eri vaiheissa on vaikutusarvioinnissa olennainen tieto.

Tulvatilanteissa vedet johdetaan Hosiojärveen (Nunasvaara Pohjoinen sekä Nunasvaara Eteläinen) ja Niskakosken vesistöön (Niska Eteläinen, Niska Pohjoinen). Kuulemisaineistossa todetaan, että on riski fosforin, uraanin ja ammoniumtyypen raja-arvojen ylittymisestä Hosiojärvestä. Vesistöt kuuluvat Tornionjoen valuma-alueeseen. Tornionjoessa pitoisuuksien ylityksiä ei arvioida aiheutuvan, ei edes alimmalla virtaamalla. Päästölaskelmien perusteet on syytä tuoda YVA-selostuksessa esiin.

Varautumistoimet tulvatilanteiden hallitsemiseksi kaikissa hankkeen kaivoksissa tulee esittää YVA-selostuksessa, myös lisääntyvän sadannan ja eri vuodenaikojen epätavallisten sääolosuhteiden valossa (sulan maan aika, syystulvat, talvisateet routaiseen maaperään ja näiden vaikutus materiaalien varastokasojen ja maaperän stabiiliteettiin) tarkastellen ilmastonmuutosskenaarioita suhteessa toiminnan ja jälkitarkkailun keston.

Rajajokikomissio kehottaa kaivosalueiden suunnittelussa arvioimaan kumulatiiviset ja yhteisvaikutukset rajavesistöön huomioiden muut toimivat tai suunnitellut kaivokset (LKAB, Kaunis Iron AB, suunnitteilla oleva Hannukaisen kaivos Suomen puolella Kolarissa) kaivoksen toiminnan ja jälkiseurannan aikana (kaivostoimintojen laajentuminen vesistöalueella ja vaikutukset rajajokeen). Komissio viittaa mm. EU-komission kannanottoihin vastauksissaan 2020 ja 2021 kosken YVA-direktiivin soveltamista toisen Tornionjoen vesistöalueelle sijoittuvan kaivoksen YVA-menettelyssä ja yleisön tiedonsaantioikeutta yhteisvaikutuksista YVA-prosessin aikana, lisätietoja alla.

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2021-002466-ASW_EN.html https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2020-000741_EN.html https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2020-000741-ASW_EN.html

Haaparannan tulvariskien hallintasuunnitelmasta ja sen ympäristövaikutusselostuksesta

Tämän lausunnon valmistelussa on ruotsinkielinen kuulemisaineisto ollut kuulutettuna ja käytettävissä.

Kappaleen 3.1 ensimmäiseen virkkeeseen komissio ehdottaa lisättäväksi lain rajajokisopimuksesta (Lag 2010:897, §2 tulva- ja ympäristövahinkojen torjuminen) Ruotsin ja Suomen välillä sektorilainsäädännön (SFS 2009:956) ohella. Rajajokisopimus on kuvattu riittävässä laajuudessa myöhemmin suunnitelman kappaleessa 11.3.1. Lääninhallitusta vastaava viranomainen on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, tai NTM-centralen ruotsiksi).

Kappaleessa 4.3.2 ympäristölle vaarallisista toiminnoista/pilaantuneista alueista on esitetty kaksi kiinteistöä. Lista inventoiduista ympäristövaarallisista kohteista on liitteessä 4 ja kartta liitteessä 5 vuoden 2013 selvityksestä. Kappaletta voisi täydentää lyhyellä kuvauksella kyseisten toimintojen ja kiinteistöjen merkityksestä tulvariskien hallinnan näkökulmasta sekä tieto siitä, onko tietoja päivitetty inventoinnin jälkeen. Liitteet 4 ja 5 voisi varustaa vuosiluvulla ja tietolähteellä/projektitiedoilla.

Kappaleen 4.3 otsikko Vesi tulisi jakaa kahteen kategoriaan, Talousvesi ja Vesi selvyiden vuoksi. Nyt vesi-teema on Ympäristö-otsikon (4.3) alla. Talousvesi liittyy myös ihmisten terveyteen ja taloudellisesti ydintoimintoihin kunnassa, veden laatu vesienhoidon ympäristölaatunormeihin ja siten ympäristöön.

Ensimmäisen suunnittelukierroksen tavoitteista (13.1) toteuttamatta ovat jääneet lämmön ja veden jakelun varmistaminen sekä jätevedenkäsittelyn toimivuus. Komissio yhtyy suunnitelman liitteessä 2 esitettyihin toimenpiteisiin (Toimenpide-ehdotukset) näihin liittyen. Ne ovat osa yhteiskunnan tärkeintä infrastruktuuria.

Liitteessä 6 kuvataan Tornion-Muonionjoen tulvariskien hallintasuunnitelmien valmistelun yhteistyötä ja yhteensovittamista Suomen ja Ruotsin välillä, jota rajajokisopimus edellyttää. Komissio voi todeta, että suunnitelmien yhteensovittamista on vaikeuttanut se, että Ruotsin puolella kuuleminen on viivästynyt joillakin kuukausilla.

Komissio antoi lausunnon Suomen puolen Tornionjoen tulvariskien hallintasuunnitelmasta 21.5.2021:https://fsgk.se/webSRRJK_Tulvariskienhallintasuunnitelma_lausunto.pdf Kyseisessä lausunnossaan Lapin elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle komissio totesi kuulemisaikojen erojen vaikeuttavan yhteensovittamista.

Rajajoen maisemaa kevättalvella Torniossa. Kuva: Simja Lempinen

Kaunis Iron ympäristölupahakemuksesta sekä YVA Tapulia, Palotieva ja Sahavaara

Kaunis Iron AB:n tarkoituksena on hakea nyt uutta ympäristökaaren mukaista lupaa Tapulin, Palotievan ja Sahavaaran rautamalmiesiintymien louhintaan sekä malmin jalostamiseen Pajalan kunnassa sijaitsevassa Kaunisvaaran rikastamossa. Tarkoitus on, että tämä lupa korvaa vuoden 1971 rajajokikomission elokuussa 2010 myöntämän luvan M11/09.

Rajajokisopimuksen tarkoituksena on turvata vesienhoitoalueella kummankin sopimuspuolen mahdollisuudet rajajokien tasapuoliseen käyttöön rajaseudun etuja edistävällä tavalla. Toisen sopimusosapuolen mahdollisuus käyttää vettä tulee tapahtua siten, ettei toisen osapuolen mahdollisuutta käyttää samaa vesiresurssia riskeerata.

Rajajokikomissio esittää, että toiminnan luonteesta johtuen toiminnalle tulee asettaa pitoisuusrajat myös metalleille ja kemikaaleille, jotka voivat vaarantaa veden tilaa. Ympäristöluvan tulee olla Muonionjokeen johdettavien päästöjen tarkkailun osalta kattava. Aineita, jotka voivat aiheuttaa ympäristön pilaantumista, tulee määräyksiin enimmäispitoisuuksista rajoittaa luvassa ja tarkkailla vesistöön johdettavan veden pitoisuuksia siten, että tarkkailu antaa riittävästi tietoa nopeaan reagointiin eri virtaamaolosuhteissa.

Toiminnanharjoittajan tulee tuntee toiminnan vaikutukset ja käyttää parasta mahdollista tekniikkaa ja käytäntöä ennaltaehkäistäkseen ympäristöönnettomuudet rajavesistössä. Toiminnan laajentuessa ja prosessien ominaisuuksien johdosta ympäristöriskien hallintaa tulee priorisoida, jotta vesien tila ei heikkene.

Komissio toteaa, että Norrbottenin teollisuus aiheuttaa suhteellisen suuret hiilidioksidipäästöt. Pariisin sopimuksen mukaisesti maapallolla päästöjä tulisi nopeasti vähentää. Prosessien muuttaminen ja fossiilienergiariippuvuuden poistaminen toiminnoissa tulisi tapahtua nopeasti. KIAB:n tavoitteena on vähentää toimintansa hiilidioksidipäästöjä tulevana vuosina. Ilmaston lämpeneminen arktisella alueella tapahtuu 2-3 kertaa nopeammin kuin maapallolla keskimäärin. Ilmaston lämpeneminen vaikuttaa veden kiertokulkuun, veden määrään ja laatuun vesistöissä ja asettaa uusia vaatimuksia mm. vesien ja varastoitavien maamassojen käsittelylle arktisella ja sub-arktisella alueella.

Kuten komissio on aiemmin todennut, on kaivostoiminta yhteiskuntataloudellisesti tarkastellen hyvin tärkeä Pajalan kunnalle. Kestävä kaivostoiminta mahdollistaa pitkäaikaisen myönteisen taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen koko läänissä ja tarjoaa tärkeitä työpaikkoja ja kasvua niin Pajalaan kuin muuhun Tornionlaaksoon. Komissio haluaa kuitenkin korostaa, että kestävä kaivostoiminta edellyttää myös, että toiminta on kestävää ympäristöllisestä näkökulmasta, ja että voimassa olevat ympäristöluvan ehdot vastaavat niitä korkealle asetettuja tavoitteita, jotka yleisesti asetetaan ympäristöä pilaavalle toiminnalle.

Tornion-Muonionjoen vesistö on eurooppalaisesta näkökulmasta ainutlaatuinen vesistö ja sen korkea ympäristöllinen tila pitää turvata. Muonionjoki on paikallisesti, alueellisesti, sekä kansainvälisesti merkittävä suojeltu vesistö, joka on tärkeä ekologiselle monimuotoisuudelle, perinne- ja urheilukalastukselle, virkistykselle ja matkailulle sekä mm. näihin liittyville paikallisille elinkeinoille.

Mahdollisuudet Euroopan suurimman luonnontilaisen jokisysteemin kestäväälle käytölle tulee turvata niin nykyisille kuin tuleville sukupolville soveltaen varovaisuusperiaatetta vesistöalueella eri toimintojen ja hankkeiden lupamenetelyissä.

Rajajokikomissio teki opintomatkan syyskuussa tutustuakseen Kaunis Ironin kaivostoimintaan. Kuva: Camilla Ahlstrand

Viscaria kuparikaivoksen YVA Kirunassa

Ympäristöministeriö on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta (Naturvårdsverket) Espoon sopimuksen mukaisen ilmoituksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) alkamisesta Viscarian kupari- ja rautakaivoksen uudelleenavaamishankkeessa. Ympäristöministeriö toimii Espoon sopimuksen toimivaltaisena viranomaisena Suomessa.

Suomen viranomaisilla, asukkailla ja yhteisöillä on mahdollisuus antaa lausuntoja ja esittää mielipiteensä siitä, pitäisikö Suomen osallistua hankkeen YVA-menettelyyn ja mitkä olisivat Suomeen kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia ja missä laajuudessa niitä pitäisi selvittää.

Rajajokikomissio on lausunut asiasta Viscaria-yhtiölle hankkeen aikaisemmassa vaiheessa 2.7.2021. Ko. lausunnossa komissio arvioi, että toiminnasta on mahdollista seurata rajan ylittäviä vaikutuksia, jonka vuoksi Espoon-kuuleminen voisi olla tarpeen.

Rajajokikomissio ilmoitti haluavansa osallistua Espoon sopimuksen mukaiseen rajanylittävään kuulemiseen (Dnro VN/25848/2021).

Komissio julkaisi vuoden aikana kaksi omaa mediatiedotetta.

Tiedotteet seuraavassa alkuperäisinä [vihreällä tekstillä](#)

RAJAJOKIKOMISSOLTA RAJAJOKIAVUSTUSTA USEALLE HANKKEELLE

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio on myöntänyt saamiensa hakemusten perusteella rajajokiavustuksia kuudelle hankkeelle. Tämän vuoden toimintaan suunnatussa haussa rajajokikomissioon tuli yhteensä 11 hakemusta rajan molemmilta puolilta. Hakuaika päättyi 8.2.2021. Komissio päätti, että enintään 10 000 euron suuruinen rajajokiavustus jaetaan seuraavasti:

3000 euroa Uiton jälkien siivoukseen joesta

Kuivakankaan jakokunnan alueella ja Ruotsin Kuivakankaan vesialueella niin sanotun kiviarkun ympärillä on rauta-aakosia vedessä ja muuta uiton jätettä kuten poolapuita. Hankkeessa kerättäisiin pois niitä ja uppotukkeja, joita on joenpohjassa. Ne haittaavat uistinkalastusta ja perinne-ajoverkkokalastusta. Vesialueet olisi tarkoitus puhdistaa ensi kesän ja seuraavan talven aikana. Hanke liittyy virkistyskalastukseen, yleiseen vesillä liikkumiseen ja turvallisuuteen.

Hakija: Kuivakankaan jakokunta

2500 euroa Kalastusmatkailu- ja kulttuuritapahtuma Miekojärvellä - Miekojärven Uistelumaraton 100 h+4h 13.-18.7.2021.

Tapahtumaviikon yhteydessä järjestetään tuoreen kalan kalamarkkinat Miekojärven Sirkkakosken kalasatamassa joka päivä. Koko uistelutapahtuman ideana on Miekojärven kestävien kalakantojen esille tuonti ja puhtaan järvikalan ja upean vesiympäristön tutuksi tekeminen yleisölle. Tapahtuman talkootöillä kerätään varoja Miekojärven järvipelastustoimintaan.

Hakija: Miekojärven Veneseura ry Jukka Sirkkala

2000 euroa Tornio-Muoniojokireitin ja lohenvaeluksen kuvakirja lapsille

Lapsille ja nuorille tarkoitettu luontokirja Tornio-Muoniojoen vesireitistä ja lohennoususta. Kirjan sisällössä

pääpaino on korkeatasoisilla kuvilla, sekä lohenvaeluksen "ajattelua" tekstissä vaellusmatkallaan. Vesireitti kuvataan arvokkaana luonnon helmenä niin kuvissa kuin tekstissä, myös vesireitin historiaa sivutaan ja kuvataan lapsille ja nuorille sopivalla tavalla. Kirjassa on sekä fiktiota että faktaa.

Hakija: Yrityspalvelu Kankaanranta Tmi

1500 euroa Tornionjoen koskikalastuksen Unesco-hanke

Tornionjoen koskikalastusta harjoittavat lippoajat, yhteisöt ja toimijat haluavat varmistaa koskikalastuskulttuurin pysymisen elävänä seuraaville sukupolville Unesco-sopimusten hengessä, jota tukisi myös haakeutuminen Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Selvitystyö hakua varten on tehty vuonna 2019. Aiehdakkuus kansalliseksi ehdokkaaksi aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon avataan vasta keuhvällä 2022. Sitä ennen Tule mukhaan -hanke, jossa aiehdakkuus valmistellaan ja siinä osallistavaa suunnittelua loppuvuonna 2021.

Hakija: ProSiika ry

1000 euroa Suomen Kalakirjaston Tornionlaakso- aineiston digitointia

Tarkoitus on tallentaa Suomen Kalakirjaston tietokantaan Torniojokilaaksoa käsittelevää kalastus- ja ympäristöhistoriallista aineistoa. Aineistoa on suomen ja ruotsin kielellä. Aineistoa myös digitoidaan, tekijänoikeudet huomioon ottaen, Suomen Kalakirjaston sivuille. Työhön palkataan henkilö tekemään tätä työtä. Tavoitteena Kalastuskulttuurin ja tutkimustiedon saavutettavuus kaikille siitä kiinnostuneille. Suomen Kalakirjaston sivujen ja tietopalvelun käyttö on kaikille maksutonta.

Hakija: Suomen Kalakirjasto ry

18000 kruunua Kulttuuripäivät Korpikylän Suogårdenissa

Korpikylän kotiseutuyhdistys Ruotsin Korpikylässä, Haaparannan kunnassa, aikoo järjestää kulttuuripäivät 16.-18. heinäkuuta 2021 yhdessä Suokartanon kanssa Korpikylässä. Suokartano on kulttuurisesti arvokas talonpoikaiskartano Tornionjoen rannalla Matkakosken alapuolella. Lauluopintoihin kutsutaan osallistujia eri ryhmistä. Tarjolla kurssi lapsille, nuorille, aikuisille, iäkkäille. Kurssi pidetään 16.-18. heinäkuuta suomalaisen laulupedagogi Anna Fältin johdolla. Yhteislaulua kaikille kyläläisille lauantai-iltana. Laajentavat vuoden 2021 kurssia vielä kahdella musiikkiopettajalla: Kristina Bergström ja Lars-Olof Ejstes saapuvat myös.

Hakija Korpikylä Hembygdsförening, Komissio myönsi viime vuodelle 18 000 kruunua, jota ei ole maksettu, koska tapahtumaa siirrettiin tälle vuodelle 2021.

Rajajokiavustuksen tausta

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio avustaa vuosittain Tornionjoen vesistöalueella hankkeita ja aktiviteetteja, jotka liittyvät veteen, luontoon, kalastukseen, kulttuuriperintöön ja yhteistyöhön näissä rajajokisopimukseen liittyvissä aiheissa.

Rajajokikomissio on myöntänyt avustusta vuodesta 2016 lähtien.

Avustuksen hakija voi olla yksityinen henkilö, yhdistys tai organisaatio. Avustus maksetaan tuen saajalle jälkikäteen hankkeen toteutuneista ja todennetuista kustannuksista.

YHTEYSTIEDOT:

Rajajokikomissio www.fsgk.se
Kanslia puh: +358 40 7055 509
sähköposti: info@fsgk.se
Twitter @Tornionjoki

Näistä hankkeista Kuivakankaan jakokunnan hakemaiton jälkien siivous sekä lohennousun kuvakirjan tekeminen eivät toteutuneet vuonna 2021.

Elokuun lopussa komissio julkaisi toisen tiedotteen, jossa aiheena oli kanslian postiosoitteen ja yhteystietojen muutos:

RAJAJOKIKOMISSIION YHTEYSTIEDOT MUUTTUVAT

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission kiinteä puhelinnumero +46 (0) 922-61680 lakkaa toimimasta 21. syyskuuta 2021. Kanslian henkilökunnan tavoittaa jatkossa seuraavista GSM-numeroista:
+358 40 526 1106 ja +46 72 211 3491 Virve Sallisalmi
+358 40 833 5643 Simja Lempinen
+358 40 705 5509 tai +46 72 523 5590 Camilla Ahlstrand

Ruotsin postiosoite muuttuu samaksi käyntiosoitteen kanssa

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission uusi postiosoite on Storgatan 92A; 95331 Haparanda; SVERIGE. Osoite on sama kuin kanslian käyntiosoite. Tämä muutos astuu voimaan 1. lokakuuta 2021. Näin ollen komission Ruotsin postilokero Box 125; 95323 Haparanda, SVERIGE ei enää kuulu rajajokikomissiolle. Sen sijaan komission Suomen puolen postilokero Torniossa säilyy ennallaan.

Osoite on: Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio PL 2, 95401 TORNIO.

Rajajokikomission sähköpostiosoite info@fsgk.se ja kotisivun osoite www.fsgk.se pysyvät myös ennallaan.

Komissio tiedottaa toiminnastaan pääasiassa sähköisesti: kotisivullaan www.fsgk.se, twitterissä @Tornionjoki ja sähköpostitse. Media saa komission lausunnot ja komission kokousten asialistat tietoonsa sähköpostitse. Komission kokouspöytäkirjat julkaistaan kotisivulla niiden hyväksymisen jälkeen.

Vuonna 2021 mainontaa käytettiin rajajokiavustuksen hakemisesta muistuttamiseen tammikuussa sekä marraskuussa 2021 vuotta 2022 koskevan rajajokiavustuksen haun avaamiseen. Lisäksi mainontaa käytettiin Ruotsin puolella komission ruotsalaisten yhteystietojen muuttamisesta.

Rajajokikomission tehtäväalueiden mediaseuranta 2021

Vuonna 2021 media julkaisi useita uutisia ja juttuja niistä aiheista, joita rajajokikomissiokin seuraa: Tornionjoen lohikanta, Pajalan kaivoksen kaivoslupa sekä tuulivoimarakentaminen. Tornionjokilaaksossa olivat mediassa paljon esillä. Komission antamia lausuntoja lainattiin mediassa myös. Ainakin Tornionjoen kalastussääntöön, Kiirunan Vittangiin suunniteltuun grafiitti-kaivokseen, Kaunis Ironin kaivoksen lupaprosessiin ja Viscarian suunniteltuun kuparikaivoksen avaamiseen liittyviä komission lausuntoja lainattiin mediassa.

Lohisesonki oli onnistunut Kattilakosken lohilaskurinkin mukaan ja useita juttuja tehtiin tästä.

Korona-pandemiasta oli lukuisia juttuja mediassa aivan samoin kuin oli vuonna 2020. Pandemia hidasti kaikkien niin asukkaiden kuin turistienkin mahdollisuuksia ylittää valtakunnanrajat mutta kaikkea koronaan liittyvää uutisointia ei ole otettu komission mediaseurantaan mukaan. Koronarajoitusten takia rajanylitys oli jälleen vaikeampaa alkuvuonna 2022 tätä vuosikertomusta kirjoitettaessa.

Seuraava listaus ei ole täysin kattava, sillä listasta puuttuu uutisia, joita kansliassa ei ole huomattu. Otsikot ovat juttujen alkuperäiskielillä, eikä niitä ole käännetty. Haaparannanlehti julkaisee usein käännöksen samassa tai myöhemmässä lehdessä.

Tammikuu 2021

14.1.2021 Yleisradio, Kemi, Rajajokikomissio haluaa lisätä perinnekalastuksen mahdollisuuksia Tornionjoella. (Juttu perustuu komission lausuntoon Tornionjoen kalastussäännöstä)

Helmikuu 2021

1.2.2021 Maaseudun Tulevaisuus, Vesienhallinta valuma-alueitasolle
22.2.2021 SVT Meänraatio, ”Tärkeä ottaa Suomenki matkhaan ko planeraa kruuua Vittankhiin” (komission Viscaria-kaivoksen lausunnon perusteella)
23.2.2021 Helsingin Sanomat, pääkirjoitus, Kalakantojen säilyminen on yhteinen asia

Maaliskuu 2021

5.3.2021 Lapin Kansa, Korpikylässä mietitään myllyjen määrää (Karhakkamaa)
5.3.2021 Lapin Kansa, Rajajokikomissio jakoi avustusta kuudelle hankkeelle (komission mediatiedotteen pohjalta tehty koskien rajajokiavustuksen jakoa)
5.3.2021 Lapin Kansa, uutinen, Lohestusta on vähennettävä Tenolla paljon
10.3.2021 Lapin Kansa, uutinen, Matkakoksen lippouskiista palautuu käräjäoikeuteen. Korkein oikeus jätti hovioikeuden päätöksen pysyväksi.
11.3.2021 Lapin Kansa, uutinen, Koskeen jäävä siika joutuu useammin saaliiksi. Siian kalastuspaine on tutkijoiden mukaan liian suuri
18.3.2021 meänTornionlaakso, uutinen, Väylän lohet kantavat eri geenejä
25.3.2021 meänTornionlaakso, uutinen, Uuden jätevedenpuhdistamon (Pello) rakennustyöt ovat alkaneet

Huhtikuu 2021

8.4.2021	Lapin Kansa, Lohestus kielletään Tenolla ensi kesänä
27.4.2021	Lapin Kansa, yleisönosastokirjoitus Matti Myllykangas, Väylän kalastussääntöä korjattava
28.4.2021	Yleisradio, Nyt se on päätetty: Tenojoen lohenkalastus kielletään lohikantojen suojelemiseksi
29.4.2021	Lapin Kansa, Lohenpyynti Tenolla kielletään loppuvuodeksi
30.4.2021	Lapin Kansa, Lapin tulvahuiput vasta touko-kesäkuun vaihteessa
30.4.2021	Haparandabladet, uutinen, Kontrollanter hotades under fisketillsyn
30.4.2021	Haparandabladet, Fiskare åtalas för brott mot fiskelagen
30.4.2021	Lapin Kansa, uutinen, Rajajokikomissio: Tornionjoen vesistöstä kansainvälinen vesienhoitoalue. (Uutinen tehty komission vesienhoitosuunnitelmiin liittyvän lausunnon perusteella)

Toukokuu 2021

6.5.2021	meänTornionlaakso, uutinen, Jäänlähtö
18.5.2021	Haparandabladet, Byalag och fiskare fortfarande utan skadestånd
18.5.2021	Haparandabladet, Kaunis Irons miljötillstånd kungjort
21.5.2021	Haparandabladet, Isproppar trots sen islossning Pajala/Kurkkio
22.5.2021	Lapin Kansa, Vesihuolet ovat kestäneet jo vuosia Pajalassa - Uudelleen käynnistetty Kaunisvaaran rautakaivos toimii vanhalla, löperöksi moititulla ympäristöluvalla - Paikallisia huolettaa, että keväisin tulviva rikastushiekka-allas vuotaa luontoon ja Tornionjoen vesistöön
23.5.2021	Lapin Kansa, Ylitorniolla tulvavesi on noussut tielle -Tie 21:n kevyenliikenteenväylä on suljettu Ylitornion ja Aavasaksan väliltä
24.5.2021	Lapin Kansa, Tornionjoki ja Kemijoki jatkavat kasvuaan
24.5.2021	Lapin Kansa, Saalislohista tarkempaa tietoa: villi vai istutettu?
24.5.2021	Lapin Kansa, yleisönosastokirjoitus Mikko Vaara, Ei tuulivoimaloita kansallismaisemaan
25.5.2021	Haparandabladet, Vattnet högt men ändå lugnt
26.5.2021	Lapin Kansa, yleisönosastokirjoitus, Kalervo Aska Valikoiva kalastus johtaa lohikuolemiin
28.5.2021	Haparandabladet, Föreslår riskhanteringsplan för översvämningar (uutisjuttu tehty komission lausunnon perusteella)
28.5.2021	Haparandabladet, uutinen, Inget laxfiske i Matkakoski
31.5.2021	Lapin Kansa, uutinen, Tornionjoelle odotetaan kuumaa lohikesää - Tenon kotimaiset lohestajat siirtyvät länsirajalle kalaan
31.5.2021	Lapin Kansa, kolumni Sari Pelttari-Heikka, Lohihuuma saa ihmiset Väylälle
31.5.2021	Sverigesradio P4 Norrbotten, Stort beslag av olagliga nät i Kalix skärgård

Kesäkuu 2021

3.6.2021	meänTornionlaakso, uutinen, Miekjärvi ja Vaarasaari esillä kansallispuiston perustamiseksi
3.6.2021	meänTornionlaakso, yleisönosastokirjoitus Kalervo Aska, Valikoiva lohenkalastus jättää jälkeensä lohikuolemaa
3.6.2021	YLE Lappi, Lohestajat kansoittavat nyt Tornionjoen, kun Teno ja naapurimaat ovat poissa pelistä -konkarit kiskoivat ison vonkaleen heti ensisoudulla
3.6.2021	Norrländska Socialdemokraten NSD, uutinen, Norrbotten nollar i uppnådda miljömål
3.6.2021	Yleisradio Lappi, Tornionjoen lohikuolemien tutkimus jatkuu: havaintoja tehty kesästä 2014 lähtien, syytä ei ole saatu selville
4.6.2021	Lapin Kansa, uutinen, Tornionjoen lohikuolemien tutkimus jatkuu kesällä
6.6.2021	NSD, nettiuutinen, Inget laxfiske i Matkakoski i år heller
7.6.2021	NSD, (uutinen paperilehdessä) Laxfiske stoppat även i år (Matkakoski)
7.6.2021	Lapin Kansa, yleisönosastokirjoitus Pekka Oinonen, Nyt kaikki kalastamaan
8.6.2021	Lapin Kansa, Lohen lippous alkoi Kukkolankoskella – Lippomies ottaa oman osansa lohisaaliista
10.6.2021	meänTornionlaakso, Meän opinahjon kasit palkittiin kirjoituskilpailussa (juttu kirjoitettu komission kirjoituskilpailua koskevan päätöksen johdosta)
10.6.2021	meänTornionlaakso, Tornionjokilaakson elämää (-kirjoituskilpailun paras teksti)
10.6.2021	Lapin Kansa, Lohia ei saa vapauttaa rysästä, ministeriössä odotetaan lupaa. Tornionjokivarressa toivotaan, ettei lupaa myönnetä
18.6.2021	Haparandabladet, Laxfisket har startat i Bottenviken
18.6.2021	Haparandabladet, Anlitade advokat för att utreda rätten till laxfisket
25.6.2021	Haparandabladet, De vill stoppa vindkraftsparken i Reväsvaara
28.6.2021	Lapin Kansa, Kymmenen vuoden kiista kalastustavoista. Tornionjoen kalastussäännöstä ei päästä yhteisymmärrykseen useista yrityksistä huolimatta
29.6.2021	Haparandabladet, Ovanligt rikliga laxfångster

Heinäkuu 2021

1.7.2021	meänTornionlaakso, nyhet, Tuulivoiman rakentaminen uhkaa maailmanperintökohdetta
2.7.2021	Lapin Kansa, etusivun uutinen: Lohilaskurin käyrä lähti suoraan nousuun
2.7.2021	Lapin Kansa, uutinen: Lohennousussa huippuhetket Tornionjoella
2.7.2021	Haparandabladet, nyhet, Nytt rekord i tidig laxuppgång
2.7.2021	Haparandabladet, yleisönosastokirjoitus tuulivoimapuistoja vastaan, Släpp inte naturen till högst bjudande.
6.7.2021	SVT, En gammal koppargruva öppnas på nytt i Tornedalen, Virve Sallisalmea haastateltiin, uutinen tehty suomeksi ja komission lausunto oli pohjana haastattelulle
8.7.2021	NSD, Varnar för utsläpp från Viscaria: Kan påverka Torne älv (komission lausunnon perusteella tehty uutinen)
9.7.2021	Haparandabladet, Laxuppgången fortgår starkt
9.7.2021	Haparandabladet, Föreslår stopp för löjfisket
13.7.2021	Haparandabladet, uutinen, Gränskontroller upphör i juli
13.7.2021	Haparandabladet, uutinen, Laxuppgången jämförbar med fjolårets
13.7.2021	Haparandabladet, uutinen, Yttrande om återstart av koppargruva (komission Viscaria-kaivoksen avaamiseen liittyvä lausunto pohjana)
27.7.2021	Haparandabladet, Pääkirjoitus, Gränsen bleknar åter i vardagen
30.7.2021	Haparandabladet, Stark ökning av laxantal

Elokuu 2021

10.8.2021	Haparandabladet, suomeksi käännetty uutinen: Viranomaiset arvostelevat kaivosyhtiön hakemusta
13.8.2021	Haparandabladet, pääkirjoitus, Miljötillstånd får inte bli en Kafka-process
17.8.2021	Haparandabladet, Rejäl uppgång av lax i älven
17.8.2021	Haparandabladet, Lohta nousee hyvää tahtia (suomeksi käännetty uutinen)
19.8.2021	NSD, uutinen, Tunga myndigheten ger grönt ljus för gruvdriften
23.8.2021	Lapin Kansa, Tornionjoen lohikesästä tulee kolmanneksi paras
27.8.2021	YLE, Tornionjoen mainio lohikesä päättyy – Tutkija povaa tulevistakin vuosista hyviä: "Toivottavasti kyttyrälohi ei löydä tietänsä Itämerelle"
27.8.2021	Haparandabladet, Protestera mot vindkraftsparken (Reväsvaara) yleisönosastokirjoitus Lisa Björkiltä ja Anders Ödlingiltä
31.8.2021	Haparandabladet, Nu upphör laxfisket

Syyskuu 2021

2.9.2021	meänTornionlaakso, Jokiseura vaatii muutoksia lohenpyyntiin
3.9.2021	Haparandabladet, Gränsen öppen för tornedalingar
3.9.2021	Haparandabladet, HB-analys: Det blir nej till vindkraft i Pajala
3.9.2021	Haparandabladet, Älvens dag vid Muonioälvens strand
6.9.2021	Maaseudun Tulevaisuus Rysästä on tulossa ammattikalastajien ykkösväline. Sisävesillä kalastus on pienimuotoista, merellä troolaavat keskittyvät määrään.
7.9.2021	Haparandabladet, Vattenfall tar fram nytt projekt för Käymävaara
16.9.2021	NSD, Gruvan i Kaunisvaara inspekterades av domstolen
18.9.2021	Helsingin Sanomat, Vastakohtien kalakesä. Lapin joilla koettiin vastakohtien kesä, kun Tornionjokeen nousi kalaa lähes ennätysvuosien tahtiin. Samaan aikaan Tenojoella Atlantin lohi rauhoitettiin kokonaan ja vieraslaji valtasi joen
21.9.2021	Lapin Kansa, Rajattomat päästöt rajajokeen?
24.9.2021	NSD, Naturvårdsverket skickar gruvfrågan till regeringen
28.9.2021	NSD, Gruvbolagets VD: "Råjärn faller inte ner från himlen"

Lokakuu 2021

8.10.2021	Haparandabladet, yleisönosastokirjoitus kunnanneuvos Sven Tornbergilta: HaV riskerar fiskenäringens framtid
9.10.2021	Helsingin Sanomat, yleisönosastokirjoitus Kalervo Askalta: Lohesta on tullut poliittinen eläin
13.10.2021	Lapin Kansa, EU kieltää kaupallisen lohenkalastuksen Itämeren pääaltaalla, myös vapaa-ajan kalastusta rajoitetaan
15.10.2021	NSD, Fiskare i norr rasar mot beslut om sänkt laxkvot
15.10.2021	Haparandabladet, Vastine HaVin Mats Svenssonilta: HaV har inget med förbudet att göra
15.10.2021	Haparandabladet, Vill kompensera för gruvan
15.10.2021	Haparandabladet, Fisket i Norrbotten kräver helhetssyn
16.10.2021	NSD, Naturvårdsverket: Det är riskerna med gruvan
2021.10.21	meänTornionlaakso, Aavasaksaa väitöskirjassaan tutkinut arkkitehti toivoisi vaaran markkinointia maisemallisena jalokivenä
28.10.2021	meänTornionlaakso, nyhet, Väylään valuu kotitalouksien jätevesi puhdistamattomana

Marraskuu 2021

- 11.11.2021 Lapin Kansa, Rajajokikomissio: Kaunis Ironille on asetettava tiukat päästörajat
- Tornion-Muonionjoen vesistön korkea ympäristöllinen tila pitää turvata
(komission lausunnon perusteella)
- 11.11.2021 meänTornionlaakso, yleisönosastokirjoitus Ylitornion vasemmistolta Kuivakankaan-Kaulirannan
viemäriasiaa
- 12.11.2021 Haparandabladet, uutinen komission lausunnon perusteella,
Gränsälvskommissionen påtalar samhällsnytt
- 15.11.2021 NSD, uutinen, Nu väntar en ny ödesvecka för gruvan
- 16.11.2021 NSD, uutinen, Förhandlingarna om gruvans framtid fortsätter i Pajala
- 18.11.2021 NSD, uutinen, Domstolsförhandlingarna om gruvtillståndet avslutades (Kaunis Iron)
- 23.11.2021 YLE, uutinen, Tornionjoen kalatalousalueesta kuplii kiista: ELY pullauttaisi koskiosuutensa myyneet
osakaskunnat ulos, osakaskuntien mielestä edustusoikeus on ja pysyy

Joulukuu 2021

- 12.12.2021 Helsingin Sanomat, pitkä uutisjuttu, Kaivos vastaan matkailu
(koskien Hannukaisen kaivosta, jota suunnitellaan Kolarin kuntaan Ylläksen lähelle)
- 31.12.2021 Lapin Kansa, Kaksi kaivosta niputetaan Tonionjoen kaivosluvista
(pitkä viikonvaihejuttu Hannukaisen ja Kaunis Ironin lupa-asioista)

Rajajokikomission alue ja tehtävät

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomissio on valtioiden välinen yhteistyöelin. Komission toimintaa säätelee Suomen ja Ruotsin välinen 17. syyskuuta 2010 päivätty rajajokisopimus, jota sovelletaan lakina Suomessa ja Ruotsissa (SSK 722/2010 ja 816/2010, SFS 2010:297).

Olennaisena osana sopimusta ovat myös rajajokisopimuksen liitteet: Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission ohjesääntö ja Tornionjoen kalastusalueen kalastussääntö.

Komission maantieteellinen alue rajoittuu Tornion-Muoniojoen vesistöalueeseen Suomessa ja Ruotsissa sekä osaan Perämeren pohjoisosaa.

Komissiolla on kuusi jäsentä, kolme kummastakin sopimusmaasta, sekä heillä 1-2 varajäsentä. Komission puheenjohtajuus vaihtuu sopimuspuolten välillä kalenterivuositain. Komission jäsenet nimittää Suomessa valtioneuvosto ja Ruotsissa hallituksen kanslia. Mahdollisten pysyvien asiantuntijoiden nimitysehdoista sovitaan alustavasti komission, maa- ja metsätalousministeriön ja Ruotsin ympäristöministeriön (Miljödepartementin) kesken. Nimittämispäätöksen tekee jompikumpi sopimuspuoli MMM:n tai Miljödepartementin esityksestä.

Rajajokikomission toiminta rahoitetaan valtioiden talousarvioista: Suomessa maa- ja metsätalousministeriön ja Ruotsissa Miljödepartementin esityksistä. Komission kanslia sijaitsee Haaparannalla.

Rajajokisopimuksen mukaan komission tehtävänä on:

- kehittää sopimuspuolten yhteistyötä vesienhoitoalueella;
- edistää sopimuspuolten viranomaisten välistä yhteistyötä sellaisten ohjelmien, suunnitelmien ja toimenpiteiden yhteensovittamiseksi, joiden tarkoituksena on vesiympäristön tilatavoitteiden saavuttaminen ja vesien tilan seuraaminen;
- edistää sopimuspuolten viranomaisten ja kuntien suunnittelutyön yhteensovittamista tulva- ja ympäristövahinkojen torjumiseksi rajajoissa;
- edistää sopimuspuolten viranomaisten ja kuntien rajajokien luonnonsuojelusuunnitelmiin liittyvän työn yhteensovittamista;
- vastata siitä, että tässä artiklassa mainituista ohjelmista ja suunnitelmista tiedotetaan yhdessä ja pidetään yhteisiä kuulemistilaisuuksia;
- sekä vahvistaa tai hylätä ehdotukset vesienhoitoaluetta koskeviksi ohjelmiksi tai suunnitelmiksi, sekä seurata tämän sopimuksen soveltamista ja lupakäytäntöä sekä kiinnittää sopimuspuolten huomiota tarpeeseen muuttaa sopimusta.

Simja Lempinen ottaa toimintakertomukseen valokuvaa rajajoesta talvipäivänseisauksen aikana. Bild: Camilla Ahlstrand

Vuoden 2021 toimintakertomus on hyväksytty kokouksessa 28.1.2022

Timo Jokelainen
puheenjohtaja

Johan Antti
varapuheenjohtaja

Simja Lempinen
vs. sihteeri

